

Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar

Ellentmondások a nem állami szociális ellátások körében

Készítette: Kovács Mária Mónika V. évfolyam

Konzulens: Dr. Horváth M. Tamás egyetemi tanár

Debrecen
2008.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	2
1. Az egyesületek történeti fejlődésének háttere, a non-profit szektor kialakulása.....	3
2. A támogató szolgálatok működésének általános szabályai.....	4
2.1 A támogató szolgálat lényege.....	4
2.2 A támogató szolgálat önkormányzatokkal való kapcsolata.....	5
2.3. Kistérségi társulásokkal kötött ellátási szerződést kötő szolgálatok előnyei.....	6
2.4. Kistérséggel kötött ellátási szerződés tartalma, felmerülő probléma.....	7
2.5. A támogató és közösségi szolgáltatásokra vonatkozó képzések, továbbképzés pénzügyi problematikája.....	8
3. Az állami szerepvállalás.....	9
4. Az önkormányzat, mint szabályozó hatóság	10
4.1. A támogató szolgálatok Magyar Államkincstár általi ellenőrzési mechanizmusa.....	12
5. A vizsgált Egyesület bemutatása.....	14
5.1 Alapvető fogalmak magyarázata.....	14
5.2 A támogató szolgálatok jogállása.....	15
5.3 Az Európai Bizottság álláspontja az „európai egyesületről”.....	15
5.4 Az Egyesület által működtetett Szolgálat programjának szakmai indokoltsága.....	16
5.5 A szolgáltató és az igénybevevő közötti kapcsolattartás módja	16
6. A szolgáltatás célcsoportjának demográfiai mutatói.....	17
6.1. A szolgáltatás célcsoportjának szociális jellemzői, munkanélküliségi ráta	18
6.2. A szolgáltatás célcsoportjának szükségletei, igénybevevők köre.....	20
6.3. Helyzetkép a támogató szolgálatok eddigi működéséről.....	20
7. Személyi és tárgyi feltételek bemutatása.....	22
8. Költségvetési, pénzügyi gazdálkodás.....	22
9. Nemzetközi kitekintés a non-profit szervezetek állami támogatására vonatkozóan.....	26
10. Az egyházi jogi személyek által ellátott szociális tevékenységek sajátosságai.....	27
10. 1 Az egyházi szociális tevékenység, annak állami támogatása	27
10. 2. Egyházi jogi személyek szociális tevékenysége	28
11. Felmerülő problémák, ellentmondások a napjainkban működő rendszerben és a pénzügyi szférában.....	29
Összegzés.....	33
Felhasznált források jegyzéke.....	34

Bevezetés

Ezen tanulmány a nem állami intézmények útján biztosított szociális ellátások körében felmerülő ellentmondásokkal, problémákkal foglalkozik, melyet leginkább egy működő támogató szolgálaton (egy non-profit szervezeten) keresztül lehet szemléletessé tenni. A dolgozat a jelenünk és jövőnk egyik igen nagy súlyú problémáját járja körül, mégpedig elméleti és gyakorlati megalapozottsággal. A 2003 óta létrejövő non-profit szervek jelentősen nehezebben tudnak elindulni a támogatásra vonatkozó szabályok radikális megváltoztatása miatt, mely a pályázati alapú finanszírozási rendszer bevezetésének köszönhető. Ennek kapcsán tanulmányomban kitérek a nem állami intézmények útján biztosított szociális ellátások körében felmerülő ellentmondásokra, gyakorlatban is felvetődő problémákra - többek között arra, hogy hogyan befolyásolja a működését, illetőleg pénzügyi helyzetét egy civil szervezetnek a helyi önkormányzatokkal (vagy kistérségi társulásokkal) kötött szerződések léte illetve nem léte -, valamint ezen problémakör egyházak szemszögéből való megvilágítására. Napjaink lényeges kérdésévé vált és kiemelkedő jelentőségű, hogy a gyakorlatban ténylegesen hogyan tud működni egy nem állami fenntartású egyesület által működtetett támogató szolgálat a hatályos magyar jogszabályi környezetben, milyen problémákkal kell szembesülnie a működési engedély, illetőleg a majdani tevékenykedése során?

Mindenek előtt szeretném megköszönni az Együtt az úton közhasznú egyesületnek, a Megoldás közhasznú egyesület és az egyház részéről segítséget nyújtó személyek együttműködését, szakmai segítségét, hogy hozzájárultak ahhoz, hogy felismerhető legyen, hogy az elméleti szabályok mögött milyen gyakorlati problémákra lehet rávilágítani. Ezek a problémák, amik a dolgozatban felszínre kerülnek, nem egyszeri, időszakos nehézségek, amiket akár egyetlen szabállyal, vagy módosítással meg lehetne oldani. Az államnak, mint gazdasági szabályozó funkciót betöltő szervnek egyfajta „arany középutat” kellene megtalálni a szabályozó eszközök segítségével.

Ezen funkciójára, valamint a szabályozási, pénzügyi ellentmondásokra illetőleg a non-profit szektorok sajátos jogállására és helyzetüknek az ismertetésére szeretnék a tanulmányomban kitérni.

A közelmúlt politikai, gazdasági eseményei és a kapcsolódó jogszabályváltozások hatására számos kérdés fogalmazódik meg a szociális ellátások körében.

- a) Miért került sor olyan „radikális” lépésre, mely szerint az állam által nyújtott normatívát 50%-kal csökkentették?
- b) Minden szervezetre egyaránt vonatkozik, ugyanazon feltételekkel?
- c) Vidéken és városokban működő szolgálatok azonos vagy eltérő pénzügyi forrással rendelkeznek?
- d) Mihez vezetett a normatíva csökkentése?
- e) Az önkormányzatok és civil szervezetek ellenőrzése egyformán szigorú és következetes-e?

Ezekre, és az esettel kapcsolatos további felmerülő kérdésekre is megpróbál a tanulmány reális válaszokat adni.

1. Az egyesületek történeti fejlődésének háttéré¹, a non-profit szektor kialakulása

Az egyesületek fejlődése az 1867-es kiegyezés után jelentősen felgyorsult, gyakorlatilag a II. világháborúig töretlen maradt. Egészen 1945-ig az egyesületalapítást belügyminiszteri engedélyhez kötötték, akkoriban a miniszternek arra is jogot biztosítottak, hogy a politikailag veszélyesnek vélt egyesületek tevékenységét vagy korlátozza, vagy adott esetben betiltsa. Az igen szigorú szabályozás ellenére a két világháború között, szinte valamennyi csoportnak, társadalmi rétegnek meg volt a maga egyesülete. Azonban a háború hosszú időre véget vetett a non-profit szektor bízató ütemű fejlődésének. A hetvenes-nyolcvanas évek megtört civil szerveződései, majd az egyre inkább bővülő tevékenységi köröket ellátó szervezetek rádobhentették az állampolgárokat az úgymond „Harmadik szektor”²(non-profit szektor) fontosságára, hiszen egyre inkább nyilvánvalóvá vált, hogy sem a piaci, sem az állami szektor nem alkalmas minden társadalmi igény kielégítésére. Az állami szektor elsősorban arra hivatott, hogy a társadalom egészét szolgáló közjavakat biztosítson. Ezáltal a non-profit szervezetekre, ezen belül az egyesületekre marad mindazon feladat, amelyek ellátására a piaci és állami szféra nem ad lehetőséget.

Fontosságát az adja, hogy alternatívát biztosít az állampolgári öntevékenység számára, és választási lehetőséget ad a piaci és állami szektorral szemben. A nyitás időszaka 1987-ben az alapítvány jogintézményének újbóli megjelenésével kezdődött, az egyesülési törvény 1989-es parlamenti elfogadásával folytatódott, s végül az 1990-ben hatályba lépő rendelkezésekkel zárult, amelyek a magyar non-profit szektor egész eddigi történetének legliberálisabb szabályozását hozták létre. A Polgári Törvénykönyv egyes rendelkezéseinek módosításáról szóló 1990. évi I. törvény megváltoztatta a Ptk³ alapítványokra vonatkozó előírásait.

Ezzel megszüntette azt a korábbi korlátozást, melynek értelmében alapítványt csak a tevékenysége szerint illetékes állami hatóság engedélyével lehetett létrehozni. Ugyanakkor az 1990. január elsejével hatályba lépő adótörvények garantálták a non-profit szervezetek tevékenységének adómentességét, valamint az alapítványoknak nyújtott egyéni adományok, illetve vállalati támogatások teljes összegének adóalapból való leírhatóságát. Adómentessé váltak az alapítványok által fizetett ösztöndíjak is. Az így létrejövő közvetett támogatási rendszer kivételesen kedvező feltételeket teremtett a non-profit szektor fejlődéséhez. Nyilvánvalóan ez is volt a célja. Még a non-profit szabályozással foglalkozó jogi szakértők is úgy látták, hogy a civil szerveződések és állampolgári kezdeményezések intézményesülését segítő szervezeteknek nyújtott széles körű kedvezmények a nyolcvanas és kilencvenes évek fordulóján alapvetően társadalompolitikai indíttatásúak voltak.⁴

¹ 1. számú melléklet tartalmazza az egyesületekre vonatkozó jogszabályi változások nyomán követését

² Harsányi László: A nonprofit szektor szabályozásának vitás kérdései <http://www.nonprofitkutas.hu/letoltheto.htm>

³ Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény, Complex DVD Jogtár, KJK-KERSZÖV. Kiadó Kft. Bp., lezárva, 2007. szeptember 30.

⁴ Kuti Éva: A harmadik szektor helye és szerepe a magyar társadalom és gazdaság szerkezetének átalakulásában, <http://www.nonprofitkutas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2007. december 18.

2. A támogató szolgálatok működésének általános szabályai

2.1 A támogató szolgálat lényege

A támogató szolgálatokat jelen tanulmány által feldolgozott esetben egy közhasznú egyesület (továbbiakban Egyesület) működteti. Tevékenységét az Egyesület a Magyar Köztársaság területén végzi, az Alkotmány keretei között.

A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény⁵ értelmében a fogyatékkal élők részére támogató szolgálatot kell létrehozni, amely segíti élethelyzetüket, esélyegyenlőségük jobbítását. Ennek szellemében a szociális igazgatásról és ellátásokról szóló törvény (továbbiakban Szt. tv.)⁶ 2003. január 1-jétől kötelezővé tette az önkormányzatok számára alapellátási feladatkörben a speciális alapfeladatok között a fogyatékos személyekről történő gondoskodást. Ennek egyik formájaként rögzíti a támogató szolgálat megszervezését, meghatározza az ennek keretében végzendő feladatokat, illetve választási lehetőséget nyújt az önkormányzatnak, hogy saját intézményével látja el vagy ellátási szerződés útján tesz eleget kötelezettségének. A törvénymódosítás lehetővé tette az egyházi és nem állami fenntartók részére az alapellátási feladatok teljes körének biztosítását függetlenül attól, hogy a szervezet köt-e ellátási szerződést, vagy sem az önkormányzattal. Eddig a törvény csak a gondozási központ és a családsegítés feladatánál tette lehetővé az egyházak feladatvállalását. Most valamennyi alapellátási forma biztosítását teljes körűen vállalhatják a nem állami szervezetek. A támogató szolgálat célja, hogy támogassa a fogyatékos személy integrációját a meglévő szociális, család- és gyermekvédelmi hálózatba, elősegítve ezzel a közösségi programokban való részvétel lehetőségét.

2.2 A támogató szolgálat önkormányzatokkal való kapcsolata

Amennyiben az önkormányzat a szociális feladatellátást nem tudja, vagy nem kívánja biztosítani, át kell adnia a külön jogszabályban meghatározott normatív támogatás térítési díjjal csökkentett részét a nem állami fenntartó részére. Az alapellátások biztosítását a közigazgatási hivatalok ellenőrzik, s felszólítják az önkormányzatokat ellátási kötelezettségük teljesítésére. Eszerint civil vagy nem állami szervezetek, egyházak létrehozhatnak intézményeket az önkormányzattal kötött ellátási szerződéssel vagy a nélkül is. Ha egy kistérségi társulás önállóan indít egy konkrét támogató szolgálatot, akkor a 100%-os normatíván felül további 3,5 millió forintot kap az államtól kiegészítő normatívaként.⁷ Ha kistérségen belül mikrokörzet alakul, akkor 100% állami támogatás mellé további 2,5 millió forint kiegészítő támogatás jár évente.

Ha pedig egy civil szervezettel köt ellátási szerződést,⁸ akkor megkapja a 100%-os állami támogatást, illetőleg további 1,5 millió forintot. Fontos kiemelni, hogy ahhoz, hogy egy többcélú kistérségi társulás meg tudja tenni a szükséges lépéseket, adott esetben megkötni a megfelelő szerződéseket, ahhoz a kistérségben lévő önkormányzatok 60%-ának hozzájárulását kell adnia, egyet kell értenie a döntéssel.

⁵ 1998. évi XXXVI. tv.

⁶ 1993. évi III. tv.

⁷ 2006. évi CXXVII. törvény 8. sz. melléklet 2.4. e. pontja alapján.

⁸ Egy ellátási szerződés tervezetét az 5. számú melléklet tartalmazza.

Miért jó ez a megállapodásban résztvevő feleknek? A kistérségnek kötelező feladat az ellátást biztosítani, és így könnyebb, hogy egy már működő szervezettel köt szerződést, aki ellátja a feladatot, átveszi tőle. A civil szervezet „cserébe” megkapja a kiegészítő támogatást, azaz az 1,5 millió forintot, aminek pozitívuma, hogy a kötelezően járó állami normatívával szemben ezt nem kell szigorúan működési és fenntartási költségekre fordítani, akár akadálymentesített autót is vehet belőle a szervezet, más néven „követlenebb” a felhasználása.⁹ (Meg kell azonban jegyezni, hogy 100%-os állami normatívát csak a 2006-ban is már működő szolgálatok kapnak, az új belépők csak 50%-os támogatásban részesülhetnek.)

Érdekességként említhető, hogy a kistérségi társulásnak, illetőleg az önkormányzatnak nem kell pályáznia, év közben is bármikor beindíthatja a szociális szolgáltató intézményét, rájuk nem vonatkoznak a területi kiegyenlítő rendszer szabályai. Az egyház szemszögéből pedig elmondható, hogy egyáltalán nem kötnek önkormányzatokkal szerződést, mivel ennek az lenne a negatívuma, hogy a 39,8%-os kiegészítő normatív támogatást át kellene adnia az önkormányzatnak, amitől természetesen egy szervezet se szívesen válna meg. Ezen túlmenően az egyházaknak sem kell pályázatot benyújtani a működés megkezdéséhez, erről a probléma felvetéseknél foglalkozik részletesebben a tanulmány. A támogató szolgáltatás biztosítását 2007 decemberéig kell megkezdeni önálló intézménnyel vagy ellátási szerződés alapján.

2.3. Kistérségi társulásokkal kötött ellátási szerződést kötő szolgálatok előnyei

A szociális törvény fokozott hangsúlyt fektet az önkormányzati háttérfelelősség biztosítására az alapszolgáltatások igénybevétele során. A szociális törvény 1993. évben a települési önkormányzatok kötelező feladatává tette az alapellátási formák kiépítését. A települési önkormányzatok jelentős része jelenleg sem tesz eleget törvényi kötelezettségének. A legfontosabb alapszolgáltatási formák - étkeztetés, házi segítségnyújtás - is a településeknek csak közel kétharmadában működnek, amely azt eredményezi, hogy a szociálisan rászoruló személyek saját lakókörnyezetben történő ellátása nincs megfelelően biztosítva. Az alapszolgáltatási formák kiépítését segíti a tervezett intézkedés, amely során az ellátási kötelezettséggel rendelkező települési önkormányzat mögöttes felelőssége állapítható meg minden olyan esetben, amikor az étkeztetést vagy a házi segítségnyújtást a rászoruló részére az önkormányzat nem biztosítja, s van olyan fenntartó, amely azt ellátási kötelezettség nélkül teljesíti.

Az önkormányzat háttérfelelőssége az intézményi térítési díj és a személyi térítési díj közötti különbözetnek a megfizetését jelenti, amelyet a fenntartó kérésére a bíróság állapít meg. Mentésül a települési önkormányzat a fizetési kötelezettség teljesítése alól, ha e szolgáltatásokat a rászoruló személy nem veszi igénybe.¹⁰

A háttérfelelősség tehát csak abban az esetben állhat fenn, ha a rászoruló számára az étkeztetést, illetve a házi segítségnyújtást ezen ellátás-szervezési eszközök egyikével sem biztosítják.¹¹

⁹ A későbbiekben látni fogjuk, hogy a rendes normatívát csak bérlésre használhatja fel.

¹⁰ Ezzel párhuzamosan a törvény 34. §-a pontosítja azt, hogy az önkormányzat milyen eszközök alkalmazásával tehet eleget az ellátási kötelezettségnek, így saját intézmény fenntartásával, társuláshoz történő csatlakozással, ideértve a többcélú kistérségi társulást, valamint ellátási megállapodás, illetve szerződés megkötésével.

¹¹ 1993. évi III. törvény 120.§ értelmezése

Alapvetően a kistérségi társulások létrejöttenek 3 alappillére van, amelynek mindenképpen meg kell valósulnia, amely nélkül nem működhet. Ezek az oktatás, az egészségügyi ellátás és a szociális szolgáltatás, ellátás. Ha ezek rendelkezésre állnak, akkor létre jöhet a kistérségi társulás. Feltétele azonban, hogy a lakosság 60%-a le legyen fedve ezekkel a szolgáltatásokkal.

Előnyt jelent, ha már működő támogató szolgálattal köti a kistérség az ellátási szerződést, ugyanis ha már ellátott területekről van szó, akkor elegendő csupán egy ellátási szerződés kötni. Ez a gyakorlatban a szociális ellátások terén valósul meg valójában, de ehhez is egy kérvényt kell benyújtani az illetékes kistérséghez.

Ez a támogató szolgálatok tekintetében azért *előnyös*, mert így a kiegészítő normatívát megkapja. Elgondolkodtat azonban, hogy míg egy Városi Szociális Szolgálat 3 millió forintot kap pluszba kiegészítő normatívaként, addig egy civil szolgálat 1, 5 millió forintot kap. A Szolgálatoknak év végén külön beszámolót kell készíteni egyrészt az elvégzett szolgáltatásokról, másrészt külön pénzügyi beszámolót is be kell nyújtani a kistérségi társulásnak.

Pénzügyi szempontból szintén érdekes, de ugyanakkor ésszerű, hogy nem mindig a civil szolgáltató kapja meg a kiegészítő normatívát, ugyanis ha adott kistérségben önkormányzati támogató szolgálat is működik, akkor természetesen az kapja meg.

A Támogató Szolgálat a normatívákat és térítési díjakat a támogató szolgálat működésére köteles felhasználni, és azzal a Társulási Tanács felé az államháztartási törvényben és a végrehajtási rendeletekben foglaltak szerint elszámol.¹²

Fontos, hogy ezt a kiegészítő normatívát amint azt már említettem, nemcsak bérekre, hanem úgynevezett működési fejlesztésekre is fel lehet használni-gondolván itt adott esetben például akadálymentesített autók vásárlására vagy az épületen belül akadálymentesített mosdók, folyosók építésére.

Jogilag érdekes, hogy ha adott esetben a klienseknek problémája van a szolgáltatást nyújtó Támogató Szolgálattal, akkor a kistérségnél feljelentést tehet, amely majd megfelelően kivizsgálja az ügyet. A beérkezett panaszok elbírálás a Társulási Tanács hatáskörébe tartozik, melyről a Társulási Tanácsot a támogató szolgálat 8 napon belül írásban értesíti. Eddig még erre a gyakorlatban nem volt példa.

Előre lépést jelent azonban, hogy napjaikban a kistérségekben egyre több a jogi végzettségű fiatal, amely nagyban segíti a gördülékeny eljárások lefolytatását, határozatok meghozatalát, illetve ahogy az a dolgozat elején említésre került, a napjainkban egyre bonyolódó jogszabályok könnyebb áttekinthetőségének, átláthatóságának elősegítését.

2.4. Kistérséggel kötött ellátási szerződés tartalma, felmerülő probléma

Az engedélyezés szempontjából változás, hogy ma már eleve úgy kell elküldeni a működési engedélyt, illetve az arra irányuló kérelmet, hogy meg kell jelölni, van-e a Szolgáltatnak kistérségi szerződése.

Maga a kistérségi szerződés határozatlan időre szóló szerződés, melyben a felek a következőkben állapodnak meg:

¹² Gyakorlati példaként megemlíthető a Mándok térségében működő támogató szolgálat

- Az adott támogató szolgálat mely területeken nyújtja a szolgáltatást (ez a Kistérség illetékességi területével egyezik meg.)
- A szerződésben rögzítésre kerül, hogy mire vállal kötelezettséget a szolgáltató, illetve a kistérség.
- Az adott területen hány fogyatékos személy részesítendő ellátásban.
- A támogató szolgáltatást nyújtó a személyi térítési díjak mértékét mi szerint határozza meg.
- Bármely fél által elkövette szerződésszegés esetén a támogató szolgáltatást nyújtó annak jogerős elbírálásáig a szolgáltatás folyamatos biztosításáról köteles gondoskodni (a felmerült kár megtérítésére a Ptk. szabályai az irányadóak).
- Rögzítik a felmondásra vonatkozó feltételeket (rendes és azonnali felmondás lehetőségét).
- Évente egy alkalommal az általa végzett tevékenységről a Társulási Tanácsnak írásban beszámol.
- A Társulási Tanács a normatívát megigényli és e szerződésben meghatározott határidőn belül a szerződésben szereplő számlaszámra a Támogató Szolgáltatónak a kiegészítő támogatást átutalja.

Probléma: 2009-től ki akarják venni a támogató és közösségi szolgáltatást az alapszolgáltatásból!(csak erre jár kiegészítő támogatás). Meghagyják ezeket *állami feladat ellátásként*, de így nem lesz célja a kistérségnek, hogy ellátási szerződést kössön a szolgáltatásra. Kérdésként merül fel, hogy ezután lesz-e valamilyen pénzügyi támogatás? Természetesen jóslatokba bocsátkozni előre nem lehet, de tényként leszögezhető hogy a pályázati alapú finanszírozási rendszert továbbra is fenn kívánják tartani.

2.5. A támogató és közösségi szolgáltatásokra vonatkozó képzések, továbbképzés pénzügyi problematikája

Az 1/2000. (I.7.) SzCsM. rendelet, valamint a 9/2006. SzMM. Rendelet alapján a támogató szolgálatoknak a személyi feltételek tekintetében vagy már megfelelő képzettséggel rendelkező személyt kell felvenni, vagy felvételüket követő 2 hónapon belül be kell jelenteni őket kötelező képzésre.¹³

A képzés díja: maga a tanfolyam 30.000 forint (2008-tól ez az összeg 110.000 forintra fog emelkedni), valamint a szállással és étkezéssel együtt a költségek 100.000 forintot is elérik havonta személyenként. Ezzel szemben szakképzési hozzájárulás címén a Magyar Államkincstártól 9.400 forint igényelhető fejenként! Ebből is látszik, hogy egy Támogató Szolgálat a hiányzó összeget, az adott támogató rendszer mellett nem tudja biztosítani, illetve a mai pénzügyi körülmények és szociális helyzet között a dolgozó ember sem tudja vállalni a képzési költség önmagára vállalását. Probléma, hogy a már működő szolgálatok tekintetében 2 év „átállási időt” biztosít a törvény, illetve a rendeletek, amennyiben nem tudja teljesíteni a megfelelő számú szakképesítéssel rendelkező gondozót illetve dolgozót,¹⁴ akkor a működési engedélyét visszavonják!

¹³ A képzés helye központilag Salgótarján

¹⁴ Gyakorlatilag nem tudja számukra befizetni a szakképzési díjat vagy nem vesz fel új embereket.

Közösségi ellátásoknál: Pszichiátriai ellátásban 2008. január 1-jétől már csak olyan dolgozót lehet felvenni, akinek meg van a megfelelő képzettsége. Szenvedélybeteg ellátás területén viszont *nincs ilyen előírás.*

3. Az állami szerepvállalás

A közigazgatási feladatok tekintetében figyelemmel kell lenni arra az 1980-as évektől kezdődően zajló lényeges változásra, amely a piacosítás és a privatizáció miatt következett be. Ennek nyomán a korábbi állami-közigazgatási feladatok számottevően csökkentek, módosultak. Hazánkban is egyre több területen válik jellemzővé a szolgáltatásoknak több csatornán keresztül való biztosítása, pluraizálódása. Többszálúság alatt értjük azt, hogy a közszektorból kikerült közszolgáltatásokat részben a magánszektor, részben pedig a „harmadik szektor”(non-profit) vette át.

Ezek a szervek, köztük az egyesületek, kooperációs csatornák, együttműködési keretek a közigazgatás és a társadalom tagjai között. Összetételük alapján gyakran hibrid szervezetek. Ez azzal támasztható alá, hogy számos stratégiai jelentőségű (gazdasági) területen a szereplőknek olyan kooperációs szervezetekre van szükségük, amelyek egyszerre lehetővé teszik az állam közvetlen részvételét. E szervezeteknél meghatározó szerepet tölt be az állami finanszírozás. Jellemzően állami célokat, közigazgatási feladatokat látnak el. A non-profit szektor szabályainak rendszere, működési változásai azt tükrözik, hogy változóban van a modern jóléti állam lehetőségeinek megítélése, s ezzel összefüggésben az a kép is, amely a korábbiakban az állam és a non-profit szektor kapcsolatáról kialakult.

Míg régebben a jóléti szolgáltatások széles körében az állam tűnt az optimális szolgáltatónak, addig napjainkban egyre inkább terjednek azok a félelmek, amelyek szerint a jóléti állam több feladatot vállal, mint amennyit hatékonyan el tud látni.¹⁵Ezekre a félelmekre a szakértők egy része azzal a javaslattal reagált, hogy csökkenteni kell az állam által felvállalt humánszolgáltatások körét. Mások azonban amellettt érvelnek, hogy munkamegosztást kell kialakítani az állam és a non-profit szektor között. Ennek keretében az állam továbbra is folytatná a jóléti szolgáltatások széles körének finanszírozását, de magát a szolgáltatási tevékenységet a non-profit szervezetek folytatnák.

A gyakorlatban ez az állam és a non-profit szervezetek közötti együttműködési szerződések kidolgozott rendszerét jelenti. Az állam és a non-profit szektor viszonyát Németországban és az Amerikai Egyesült Államokban már hosszabb ideje egy ilyen típusú kapcsolat jellemzi.

Kutatások eredményei azt mutatják, hogy ez az együttműködésen alapuló kapcsolat más országokban is egyre nagyobb jelentőségre tesz szert.¹⁶

A közszolgáltatások tekintetében az állam igen nagymértékben vonja be a magánszektor a közfeladatok megoldásába. A non-profit jelleg leginkább humánszolgáltatások terén jellemző, de bizonyos gazdasági közszolgáltatásokban is dominál. Szociális ellátórendszerünk jelentős mértékben támogatja a non-profit szerveződések szolgáltatásnyújtását. Ezen szervezetek tevékenysége alapvetően nagy jelentőséggel bíró területekre koncentrálódik, melyek kiegészítő jellegűek.

¹⁵ Salamon, Lester M.- Anheier, Helmut K.: Szektor születik, , <http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm> letöltés ideje: 2007. november 18.

¹⁶ Harsányi László: A non-profit szektor szabályozásának vitás kérdései. <http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2007. december 22.

Az állam alapvetően biztosítja az alapításhoz, működéshez szükséges jogi feltételeket, finanszírozási rendszert- gondolván itt a számos kormány és miniszteri rendeletekre- de nem mehetünk el mellett, hogy számos esetben a „túlszabályozottság” és az „egyenlőtlen” feltételek megalkotása visszájára fordulhat. Többszektorú piacon ez jó, különböző szereplők között eltérő feltételek biztosításával. De egy olyan szektorban, ahol „elvileg” a szereplők, egy olyan úgymond versenyszférát kialakítani, ahol nincsenek biztosítva az egyenlő feltételek, adott esetben a normatív támogatási rendszer, finoman szólva is jogellenesnek mondható.

4. Az önkormányzat, mint szabályozó hatóság

Az önkormányzatok szociális ellátó tevékenységük során kvázi szabályozó hatóságként működnek. Egyik kiindulási pont az Sztv., másrészt szabályozó hatóságként való tevékenységük során meghatározzák a működési engedélyek megszerzésének eljárási szabályait, illetve feltételrendszerét, valamint gondoskodnak az ellenőrzési mechanizmus biztosításáról önkormányzati rendeletalkotási jogukkal élve. A szociális alapszolgáltatások megszervezésével a települési önkormányzat segítséget nyújt a szociálisan rászorulóknak részére saját otthonukban és lakókörnyezetükben önálló életvitelük fenntartásában, valamint egészségi állapotukból, mentális állapotukból vagy más okból származó problémáik megoldásában. Döntő szerepe van, hogy a központi kormányzás milyen mértékben számít és támaszkodik a helyi önkormányzatokra.

„Nemcsak az embereknek előnye az önkormányzás, hanem a központnak is, mert egyrészt tehermentesíti őt mindaz, amit az önkormányzatok látnak el, másrészt nem kell olyan ügyekben döntenie, amelyeknek minden részletét nem ismerheti eléggé”.¹⁷

Az Sztv. 4/A. § alapján a szociális feladat- és hatáskörök címzettje az önkormányzat képviselő testületén kívül a polgármester és a jegyző is lehet, támogató szolgálatok tekintetében én a jegyző feladatait emelném ki a következőkben.¹⁸

Az önkormányzat ezen feladatait elsősorban a jegyzőn keresztül biztosítja. A szociális szolgáltató működéséhez szükséges engedélyezési eljárás részletesen szabályozott. Az engedély megszerzése, illetve az engedély birtokában való működés ellenőrzése az alábbiak alapján történik. A szociális szolgáltató működési engedélye iránti kérelemhez csatolni kell a szolgáltatásra vonatkozó, külön jogszabályban meghatározott szempontok alapulvételével készített szakmai programot; a fenntartó adószámát; a fenntartó nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy a szolgáltató alkalmazottai rendelkeznek a jogszabályban meghatározott szakképesítéssel, és elvégezték a külön jogszabályban meghatározott tanfolyamot; az alapító okiratot, ha az állami fenntartó a szolgáltatást költségvetési szerv keretében biztosítja. Egyházi fenntartású szolgáltató esetén az arra jogosult egyházi szerv, személy nyilatkozatát a szolgáltató fenntartásának tényéről.

Ha a fenntartó természetes személy, a szociális vállalkozói engedélyt; jogi személyiségű gazdálkodó szervezet vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság, az egy hónapnál nem régebbi cégkivonatát; társadalmi szervezet, alapítvány vagy közalapítvány, a bírósági

¹⁷ Magyary Zoltán megfogalmazásában, (Berényi Sándor: Az Európai közigazgatási rendszerek intézményei; Autonómiák, Önkormányzatok (Rejtjel Kiadó, Bp., 2003. 243.old)

¹⁸ A szociális hatáskört gyakorló szerv tájékoztatást nyújt a pénzügyi és természetbeni ellátások igénybevételi feltételeiről és az igényléshez szükséges iratokról, valamint meghatározott személyes gondoskodást nyújtó ellátásokkal és szolgáltatásokkal kapcsolatban a helyben igénybe vehető ellátások és szolgáltatások köréről, feltételeiről és az igénybevétel eljárási kérdéseiről.

nyilvántartásba bejegyzett hatályos adatairól kiadott, egy hónapnál nem régebbi kivonatot is csatolni kell a kérelemhez. Egyházi és nem állami fenntartó esetén az ellátási szerződést is be kell nyújtani, ha a fenntartó a szolgáltató által nyújtott szociális szolgáltatásra ellátási szerződést kötött.

A működési engedély¹⁹ tartalmazza a fenntartó nevét, székhelyét, adószámát; a szolgáltató - ellátottak számára nyitva álló - helyiségeinek címét és az ellátási, elsődleges ellátási területet valamint a nyújtott szociális szolgáltatásokat. Tartalmazza továbbá a szolgáltatás megkezdésének - az engedélyező határozat jogerőre emelkedésének időpontjánál nem korábbi - időpontját, valamint az egyházi és nem állami fenntartó esetén - ha a fenntartó a szolgáltató által nyújtott szociális szolgáltatásra ellátási szerződést kötött - az ellátási szerződést megkötő helyi önkormányzat, társulás, illetve állami szerv nevét, székhelyét, és azokat a szociális szolgáltatásokat, amelyekre az ellátási szerződés kiterjed.

A fenntartó köteles a működési engedélyt ismételten kérelmezni, ha a szolgáltató más szociális szolgáltatást kíván nyújtani, mint amelyre a működési engedély feljogosítja.

A fenntartó köteles nyolc napon belül a városi jegyzőnek bejelenteni, ha a működési engedély alapjául szolgáló lényeges körülmények megváltoznak. A bejelentés alapján a városi jegyző szükség szerint szakmai ellenőrzést tart. Ha tudomására jut, hogy a szolgáltató tevékenysége az ellátottak életét, testi épségét vagy egészségét veszélyezteti, illetve az ellátottak más alkotmányos jogait sérti, soron kívüli ellenőrzést végez. A jegyző az ellenőrzésről készült jegyzőkönyvet, illetve hivatalos feljegyzést megküldi a fenntartónak és a szolgáltatónak, továbbá a Magyar Államkincstár illetékes Igazgatóságának. A városi jegyző az ellenőrzésről készült jegyzőkönyvet, illetve hivatalos feljegyzést megküldi a fenntartónak és a szolgáltatónak, továbbá normatív állami hozzájárulásban részesülő egyházi és nem állami fenntartású szolgáltató esetén az Igazgatóságának.

Ha a jegyző a szolgáltató működésével kapcsolatban hiányosságot észlel, legfeljebb harminc nap időtartamú határidő megjelölésével felszólítja a fenntartót a hiányosság megszüntetésére, vagy az ügynek az ellátottak, az ellátási érdek és a fenntartó szempontjából is előnyös rendezése érdekében a hiányosságok megszüntetéséről a fenntartóval hatósági szerződést köthet. Ha a fenntartó a megjelölt határidőben nem intézkedik a szabályszerű működés megteremtése érdekében, a városi jegyző a szolgáltató működési engedélyét visszavonja, és kötelezi a fenntartót a szociális szolgáltatás abbahagyására.

Ha a szolgáltató tevékenysége az ellátottak életét, testi épségét vagy egészségét súlyosan veszélyezteti, illetve az ellátottak más alkotmányos jogait súlyosan sérti, az illetékes jegyző a működési engedélyt visszavonja, és kötelezi a fenntartót a szociális szolgáltatás abbahagyására. A nem állami és az egyházi fenntartó a szolgáltató működtetésével akkor hagyhat fel, ha ezt a szándékát közli²⁰ az ellátottakkal, illetve azok törvényes képviselőivel; az ellátásért felelős települési önkormányzat jegyzőjével; a városi jegyzővel; valamint a normatív állami hozzájárulásban részesülő szolgáltató esetén az Igazgatósággal.

Szociális szolgáltató és szociális intézmény csak működési engedéllyel, a jogszabályokban és a működési engedélyben meghatározott feltételek szerint működtethető.

¹⁹ 133/2007. (VI.13.) rendelet szinte teljesen újra fogalmazta a működési engedélyek feltételrendszerét.

²⁰ Az Szt. 120. §-ában szabályozott ellátási szerződés alapján működő szociális szolgáltató megszüntetése az ellátási szerződésben foglaltak szerint történik.

A működést engedélyező szerv a működési engedély kiadásáról, módosításáról és visszavonásáról adatot szolgáltat többek között a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézetnek. A nyilvántartási lapok alapján a Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet nyilvántartást vezet a működési engedéllyel rendelkező szociális szolgáltatókról és intézményekről. A Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet - a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló törvény²¹ rendelkezéseinek figyelembevételével - a nyilvántartást az internetes honlapján folyamatosan közzéteszi, valamint minden évben szeptember 30-áig statisztikai célra átadja a Központi Statisztikai Hivatalnak.

4.1. A támogató szolgálatok Magyar Államkincstár általi ellenőrzési mechanizmusa

Elvégzett óra illetve kliensek szerint ellenőrzi a MÁK. Megnézi, hogy az előírt minimum órák és a kliensek száma megfelel a jogszabályban előírtaknak. Eddig havi 30 kliens ellátásról kellett gondoskodni, 2008. január 1-jétől 40 kliensre emelik meg.

Problémát jelent az ellenőrzés szempontjából, hogy a közösségi ellátás esetében a kliensek sokszor anonimitást élveznek, nem kell aláíratni velük a gondozási naplót, ezért sokszor nincs kézzel fogható eredmény, gyakorlatilag nem lehet igazán elszámoltatni emiatt a közösségi ellátást végző szolgáltatókat. A Magyar Államkincstár kéri a naplókat, holott a törvény szerint ilyen nincs előírva.

A Kincstár mindig a támogató szolgálat mutatója szerint kezdi meg az ellenőrzést, a hivatalos iratok megtekintésével. Az egyszerűbb áttekinthetőség érdekében a vizsgálatot 3 részre lehet osztani.

Az első részben azt vizsgálja, hogy az adott szolgálat rendelkezik-e megfelelő súlyos fogyatékossgal rendelkező klienssel illetőleg meg van-e az erről szóló szakvélemény (orvosi igazolás alapján.) A Szolgáltatóknak minden év januárjában el kell küldeni egy összesítést az éves órákról (ami nem lehet kevesebb 200 óránál). Ezeket túl, vizsgálják a gondozási naplót (hány óra van elszámolva, összeegyeztetik a menetlevéllel, hogy abban az időben valóban annál a kliensnél volt-e a gondozó), valamint vizsgálják a térítési díjakat, azok megállapításának módját, valamint az ezek megfizetését igazoló számlákat

A második részben ellenőrzi a dolgozók megfelelő iskolai végzettségét, létszámát. Ez alapvetően nem a MÁK feladata lenne, hanem az önkormányzatoké, ugyanis az önkormányzatok ellenőrzi a tárgyi és személyi feltételek meglétét. A MÁK azért ellenőrzi, mert ő azt vizsgálja, hogy a dolgozók a kötelező salgótarjáni képzéssel rendelkeznek-e.

A harmadik részben vizsgálja az államtól kapott normatíva felhasználását, hogy az valóban működési költségekre, bérekre, bérleti díjra, üzemanyagra került-e kifizetésre, továbbá ellenőrzi a szállításból, gondozásból befolyt díjak és a kiegészítő normatíva felhasználását.

Eljárással kapcsolatos változás, érdekesség: 2007. július 1-jétől a minden működési engedéllyel rendelkező szolgáltatónak *ágazati azonosítóval* kell rendelkeznie. Erről évente 2 alkalommal jelentést kell adni a Minisztériumnak. Külön mellékleten évente 2 alkalommal, (januárban és júliusban) le kell jelenteni az adott időben regisztrált kliensek számát, a gondozási

²¹1992. évi LXIII. tv.

órákat illetve az autók futott kilométerét. Ezt a jelentést csak elektronikus úton lehet elküldeni, ezért a szolgáltatóknak regisztrálni kellett magukat.²²

2007. szeptember 31-ig a jegyzőknek új működési engedélyeket kellett kiadni, hogy minden szolgáltató rendelkezzen ágazati azonosítóval és tudjon adatot szolgáltatni.

Ha valamely szolgáltató nem regisztrál, nem nyújt adatszolgáltatást, 2008-ban megvonják tőle az állami normatív támogatást.

2007. szeptember 31-ig a jegyzőknek új működési engedélyeket kellett kiadni, hogy minden szolgáltató rendelkezzen ágazati azonosítóval és tudjon adatot szolgáltatni.

Ha valamely szolgáltató nem regisztrál, nem nyújt adatszolgáltatást, 2008-ban megvonják tőle az állami normatív támogatást.

2008-tól az is problémát fog jelenteni, hogy csak súlyosan fogyatékos személyeket lehet majd gondozni. Ebből következően a korábbi klienseket, akiket adott esetben több éve gondoznak, fel kell mondani a szolgáltatást. Áthidaló megoldásként alkalmazható, hogy 2 gondozási naplót vezetve, illetve 2 menetlevelet vezetve, abban az időben, amikor nem a súlyos fogyatékos személyeket gondozzák, „kvázi szabadidőben”, ellátják támogatás nélkül a korábban gondozott személyeket.

Persze ezeket nem lehet órában elszámolni, és nem lehet indokolt, támogatás alapjául szolgáló költségnek tekinteni.

Vita alapot szolgáltat ennek kapcsán, hogy egy minimum havi 40 klienssel és havi 200 órával működő szolgálatnak hogyan jut ideje ilyen „plusz szolgáltatást” nyújtani?

Gyakorlatilag erre rákényszeríti az élet a szolgálatokat, hiszen egyrészt igényt tartanak az emberek a szolgáltatásra, sok esetben, mivel rászorult, beteg emberekről van szó, az idő folyamán baráti viszony alakult ki, és hogy mondja azt egy szolgáltató egy betegnek, hogy nem tudja ellátni ezek után, mert nem kap rá támogatást.

5. A vizsgált Egyesület bemutatása

5.1 Alapvető fogalmak magyarázata

Ellátási forma: Speciális alapellátási forma. A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló törvénynek a 2001. évi LXXIX. törvénnyel, majd a 2003. évi IV. törvénnyel történő módosítása alapjaiban változtatta meg az önkormányzatok feladatellátásának módját. Mindkét módosítás az alapellátások fejlesztését irányozta elő a szolgáltatások saját lakókörnyezetben történő biztosításával.

A hagyományos alapellátási formák (étkeztetés, házi segítségnyújtás, családsegítés) kiegészültek a *speciális alapellátási* feladatokkal, így a támogató szolgálatok célcsoportjaként a fogyatékos személyeket jelölték meg.

A 2003. január 1-jével kötelező új ellátási formák megvalósítását valamennyi településen a törvény 2007. december 31-ig írja elő. A törvénymódosítás egyben lehetővé tette a nem állami fenntartók részére az alapellátási feladatok teljes körének biztosítását. A támogató szolgálatoknak *elsődleges ellátási területei* vannak (települések formájában). Elsődleges ellátási területként - jelen Egyesület vonatkozásában - Nagycserkesz község közigazgatási területe lett megjelölve,

²² Kivéve az a szolgáltató, aki kettőnél kevesebb szolgáltatást nyújt vagy a családsegítőnek lehet papír_ alapon benyújtatni

ugyanis az előzetes igényfelmérések alátámasztották azon nézetet, mely szerint igény van az Egyesület segítő tevékenységére, támogató szolgálat működtetésére.

Alaptevékenység: Egészségmegőrzés, betegségmegelőzés, szociális tevékenység.

A szolgáltatás célja és feladatai: Az Egyesület Támogató Szolgálatának célja - az 1/2000. (I. 7.) SZCSM és a 6/2003. (II. 26.) ESZCSM rendeleteknek megfelelően - hogy szolgáltatásaival a különböző fogyatékosági csoportokhoz tartozó személyek társadalmi beilleszkedését segítse annak érdekében, hogy megszokott környezetükben élhessék önálló, önrendelkező életüket. Ennek érdekében a Támogató Szolgálat a fogyatékos személyek lakókörnyezetében és lakásán nyújt komplex segítő szolgáltatásokat, szállítást biztosít, információt nyújt, és szabadidős programokat szervez.

5.2 A támogató szolgálatok jogállása

Az Egyesület önálló jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egység, amely közvetlen politikai tevékenységet nem folytat, pártoktól független, azoknak anyagi támogatást nem nyújt, országgyűlési képviselő jelöltet, megyei és helyi önkormányzati választásokon jelöltet nem állít, és nem támogat. Az egyesület non-profit szervezetként működik. Magyarországon a túllálmosság évtizedei után az állam még ma is a legnagyobb vagyon- és jövedelem-tulajdonos, akinek támogatása vagy megrendelése nélkül a non-profit szektor megerősödése elképzelhetetlen. Más megközelítésben, a tudatos állami jelenlét, az állami működtetés tudatos csökkentése éppen a különböző közfeladatok államtalanítását, e feladatok ellátásának más típusú intézményesülését segítheti elő. Mindez természetesen nem jár, nem járhat együtt az állami költségvetés fokozott tehervállalásával. Egyéb érvek mellett a költségvetési terhek csökkentésének szükségessége is amellet szól, hogy a non-profit szervezeteknek legyen módjuk vállalkozási bevételeikből fedezni közhasznú alaptevékenységük költségeit. Az általános szűkösség közepette, a magánadományok jövedelemszint által korlátozott növekedési lehetőségei mellett segíteni kell, ha a közhasznú tevékenységet folytató szervezetek sokirányú erőfeszítéseket tesznek pénzügyi forrásaik bővítésére.²³

Az egyesület és tágabb értelemben a non-profit szervezetek kritériumainak érvényesülését a következő táblázat jól szemlélteti:

Kritérium	Szabályozott	Nem vagy csak részben szabályozott
1. A profit szétosztásának, alapítókra, támogatókra való visszaszármaztatásának tilalma		X
2. Kormányzattól való függetlenség	X	
3. Intézményesültség	X	
4. Közhasznúság		X
5. Öntevékenység		X
6. A politikai szervezetek kizárása		X

²³ Harsányi László: A nonprofit szektor szabályozásának vitás kérdései <http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm> letöltés ideje: 2007. december 5.

5.3 Az Európai Bizottság álláspontja az „európai egyesületről”²⁴

Az Európai Bizottság véleménye az volt, hogy non-profit szektor minden területén szükség van olyan jogi megoldásra, amelyek lehetővé teszik valóban európai szervezetek létrehozását. A Bizottság célja, hogy a non-profit szervezetek az egységes piacon belül az országhatárok figyelembevétel nélkül működjenek. Ennek kapcsán valószínűleg multinacionális európai non-profit szervezetek fognak kialakulni. Jelenleg ezen szervezetek túlnyomó többsége a nemzeti jogrendnek megfelelően jön létre, kerül bejegyzésre, s hazai jogszabályokat tiszteletben tartva működik. Így nincs mód arra, hogy ez másik tagországban is jogi személylé váljon, hacsak ennek érdekében ott is létre nem hoz egy önálló szervezetet, amelyet aztán megpróbálhat az eredeteivel szoros kapcsolatban tartani.

Az európai egyesület célja, hogy lehetővé tegye egy olyan egységes szervezettípus létrehozását, amely biztosítja, hogy a non-profit szervezetek saját jogon, az országhatárokat átlépve működhessenek.²⁵

5.4 Az Egyesület által működtetett Szolgálat programjának szakmai indokltsága

Magyarországon a nagyobb városok kivételével a fogyatékos emberek kiszolgáltatott helyzetben vannak. Jelen Egyesület esetében a támogató szolgálat létrehozását indokolta, hogy a környező településeken nem működött fogyatékos személyek speciális igényeit kielégítő ellátási forma. A településeken a legnagyobb számban mozgássérültek és testi fogyatékosok élnek. A szolgálat működéséről általánosságban elmondható, hogy kezdettől fogva a partnerség elvére épül. Az együttműködő partnerek között szerepelnek önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatást nyújtó szervezetek, személyek, szociális feladatot ellátó személyek, intézmények és a fogyatékossgal élő személyek szervezeteinek képviselői. A Szolgálat tevékenységei magába foglalják a szállító szolgálatot, hogy a fogyatékossgal élő személy mindenhová el tudjon jutni, ezzel is elősegítve a társadalomba való integrálódását.

A személyi segítő szolgálat is része, amely keretében megvalósuló feladatok köre igen széles, kiterjed a napi higiénés feladatok ellátásától kezdve az iskolába, munkába kísérésen át az ott végzett feladatokban való segítségnyújtásig, melyekkel elősegíthető a fogyatékossgal élő személy önállóvá, függetlenné válása és a közösségi életben való aktív részvétele. Végül pedig tartalmazza az információnyújtást, tájékoztatást, ügyintézés, tanácsadást, melynek célja, hogy a fogyatékossgal élő személy megismerje az őt megillető jogokat az élet minden területén; illetőleg programok szervezését a fogyatékos személyek részéről felmerülő igények, ötletek figyelembevételével.

5.5 A szolgáltató és az igénybevevő közötti kapcsolattartás módja

A szolgáltatások közül a személyi segítség és a szállítás esetén szükséges a támogató szolgálat és a fogyatékossgal élő ember közötti folyamatos kapcsolattartás. A kapcsolattartás célja a

²⁴ Szémán Zsuzsa-Harsányi László: Social Quartet <http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm> letöltés ideje: 2008. január 5.

²⁵ Gyakorlatilag az egységes piac minden területére kiterjesztett működést jelentene

munka megfelelőségének ellenőrzése és az ügyfél elégedettségének megismerése, esetleges konfliktusok kezelése, a szerződéstől eltérő kérések egyeztetése.

A kapcsolattartás a vezető feladata. Ez történhet telefonon, személyesen, írásban a személyi segítő és a gépkocsivezető útján. A fogyatékos személlyel, hozzátartozójával vagy törvényes képviselőjével a Támogató Szolgálat munkatársai kapcsolatot tartanak.

Ennek módja egyrészt a személyes kapcsolattartás, amely vagy a Támogató Szolgálat irodahelyiségében, vagy az ügyfél lakásán történik; telefon igénybevételével vagy írásban (minden, a Támogató Szolgálattal és az ügyféllel kapcsolatos megállapodásról, értesítésről, térítési díj felülvizsgálatáról, esetleges térítési díj fizetésének elmulasztásáról írásos dokumentáció készül, melynek 1 példányát megkap a fogyatékos személy vagy a gondnoka). A megkeresést a szolgálat munkatársa az Eseménynaplóban regisztrálja.

6. A szolgáltatás célcsoportjának demográfiai mutatói

Az Egyesület működési engedélyében szereplő ellátási területek viszonylag jó helyzetben vannak, hisz két város vonzáskörzetében helyezkednek el. Ez infrastrukturális szempontból meghatározó a települések életében.

A fogyatékossgal élők legnagyobb hányadát a mozgássérültek alkotják, míg a második leggyakoribb fogyatékossgai típushoz tartozó csoportba az értelmi fogyatékosok tartoznak. Az úgynevezett egyéb kategóriába tartozók aránya csaknem egyharmad a megyében.

Életkort tekintve a Szolgálat segítő tevékenységének egy részét az idős fogyatékkal élő emberek ápolása, gondozása jelenti, másrészt a gyermekek ápolása, gondozása, szállítása.

Ha a tanulmányban szereplő Szolgálat működési engedélyében szereplő településeket vizsgáljuk, láthatjuk, hogy az egyik város Tiszavasvári. Lakosainak száma 14.222 fő. A városon belül igazán most kezdenek kiépülni a modern egészségügyi intézmények, pl. szakrendelők, ultrahang-vizsgáló. Nagy segítséget nyújt működésével az itteni Szociális és Egészségügyi Szolgáltató Központ, amelynek keretében Családok Átmeneti Otthona, Idősek Otthona, Bölcsőde, Gyermejkölési Szolgálat, házi segítségnyújtás is funkcionál. Ahhoz, hogy a városban és vonzáskörzetében élő fogyatékos emberek gondozása, ápolása jól működjön, még nagyon sok önkormányzati és nem állami fenntartású intézmények működésére lenne szükség. A fogyatékos emberek számára ezekben a városokban nagyobb lehetőség adódik a munkavállalásra, mint vidéken.

Tiszavasváriban foglalkoztatási lehetőséget nyújtanak a START Vállalat Rehabilitációs intézményei is. Az itt dolgozó fogyatékos embereknek a támogató szolgálat nagy segítséget tud nyújtani szállítási tevékenységével, hiszen így lehetőséget biztosít számukra, hogy munkát tudjanak vállalni. Ez nagy segítséget jelent, hisz nem csak jövedelemhez jutnak, hanem kapcsolatba kerülnek hasonló fogyatékkal élőkkel. Közlekedés szempontjából az ellátási területek nagy része viszonylag jó helyzetben van. Igaz, hogy a buszközlekedést igénybe venni a fogyatékkal élők nem tudják, mivel az akadálymentes közlekedés még nem valósult meg. A Kormány programjában az elkövetkező 2-3 évben erre nagy hangsúlyt fektet. A működő támogató szolgálat működési területein élő emberek életkorukat tekintve többségében időskorúak és gyermekek.²⁶

²⁶ Kirándulásokat, szabadidős programokat könnyű szervezni ezen a területen, hisz Nyíregyházán megépült a Sóstói gyógyfürdő, Tiszalökön a Tisza környezeti szépsége vonzza a kirándulókat. Ez a szabadidős tevékenység a fogyatékos gyermekek számára is nagy élményeket nyújthat.

Az időskorú ellátás személyi segítség, ápolás, gondozás, mentális segítségnyújtás, szállítás keretében valósul meg. Az idősek szállításának nagy részét az orvosi ellátások igénybe vétele, szakrendelőbe történő szállítása teszi ki.

Orvosi ellátás területén a városok elég jó helyzetben vannak. A város közelsége nagy segítséget nyújt a Szolgálat ellátási területein lévő községek számára is.

1. táblázat

A Tiszavasvári Támogató Szolgálat ellátási területei

<i>Település neve</i>	<i>Lakosok száma fő</i>
Nagycserkesz	1 907
Tiszadob	3 286
Tiszavasvári	14 222
Tiszalök	6 222
Szorgalmatos	954
Tiszadada	2 549
Tiszaeszlár	2 842

Forrás: A települések önkormányzataitól bekért adatok alapján

Az alapvető szolgáltatások és az intézmény hálózat (óvoda, iskola, védőnői szolgálat, orvosi rendelő, gyógyszertár, gyermekjóléti szolgálat) nem mindenütt található meg. Nagy szerencse, hogy ezek a községek területileg nem messze helyezkednek el a városoktól.

6.1. A szolgáltatás célcsoportjának szociális jellemzői, munkanélküliségi ráta

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye az ország egyik legelmaradottabb területe. Társadalmi-gazdasági szempontból ellátási területek elég hátrányos helyzetűek, a községek között jelentős különbségek vannak.

Ha összehasonlítjuk a Szolgáltatás által érintett községeket a megye beregi részén található falvakkal, ahol a mélyszegénység a jellemző, akkor láthatjuk, hogy ezek a községek viszonylag jobb ellátási helyzetben vannak.

Magyarországon Észak-Magyarország után az Észak-alföldi régióban a legnagyobb a munkanélküliek aránya.

Az Észak-alföldi régió belül is évek óta Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a legmagasabb a munkanélküliségi ráta. A munkanélküliség aránya hivatalosan 2004-ben 9,5% volt a megyében, ám valós mértéke feltehetőleg ennél lényegesen nagyobb.

Érdemes ezért fordítottan megközelíteni a kérdést, és a foglalkoztatottak arányát vizsgálni: 2001-ben a foglalkoztatottak aránya az országban 36,2% volt. *Ekkor Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 27% volt csupán.*²⁷

²⁷ Nagy segítség lesz ennek a megyének az autópálya építése, illetve annak közelsége.

2. táblázat

A súlyos mozgáskorlátozott személyek közlekedésével kapcsolatos támogatások. Kistérség	Gépkocsi szerzéséhez adható támogatásra jogosult személyek		Átalakítási támogatás a jogosult személyek száma	Közlekedési támogatásban részesített személyek			
	száma (fő)	a lakosság ezrelékébe n		személyek száma (fő)	a lakosság ezrelékébe n	1-62 éves kor közöttiek aránya (%)	62. életévet betöltötték aránya (%)
Baktalórántházai	134	3,8	2	1 796	50,3	40,8	59,2
Csengeri	50	3,4	1	578	39,7	59,3	40,7
Fehérgyarmati	261	6,5	3	3 218	80,1	46,8	53,2
Ibrány-Nagyhalászi	142	3,1	1	1 915	41,4	51,5	48,5
Kisvárdai	395	5,2	7	4 900	64,6	43,6	56,4
Mátészalkai	252	3,7	3	2 528	37,0	47,3	52,7
Nagykállói	75	1,6	9	1 614	34,8	45,8	54,2
Nyírbátori	120	2,6	1	2 042	44,9	48,5	51,5
Nyíregyházai	554	3,9	13	3 301	23,1	54,6	45,4
Tiszavasvári	96	2,5		1 656	43,3	45,9	54,1
Vásárosnaményi	102	3,2	1	1 730	53,6	50,5	49,5
Összesen	2 181	3,7	41	25 278	43,1	47,7	52,3
Észak-Alföld összesen	5 462	3,5	77	59 563	38,3	47,4	52,6

Forrás: KSH OSAP 1206

6.2. A szolgáltatás célcsoportjának szükségletei, igénybevevők köre

A fogyatékkal élő személyek társadalmi csoportjának jellemzői, hogy társadalmi integrációjuk kezdetleges, a foglalkoztatásuk szintén csak most kezd megvalósulni. A munkáltatók többsége részéről hiányzik a pozitív hozzáállás a fogyatékosokkal élők alkalmazása terén. A helyzetet nehezíti, hogy a különböző, többek között a fogyatékosokkal élők társadalmi integrációját elősegítő intézmények és a tömegközlekedési eszközök akadálymentesítése is kezdetleges szintű.

A megyék közül a legtöbb fogyatékos személy Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében él, 33.473 fő.²⁸ A fogyatékosokkal élők legnagyobb hányadát a mozgássérültek illetve az értelmi fogyatékosok alkotják. A települések helyzetelemzése alapján megállapítható, hogy igen nehéz helyzetben van a helyi szociálpolitika, hiszen a munkanélküliség kezelése mellett, a kor struktúra sajátos szerkezete miatt mind a gyermekjóléti feladatokra, mind az idősek ellátására nagy hangsúlyt kell fektetni. Az első problémához kapcsolódik a romák szociális helyzete. Az ellátás igénybevételére jogosultak az érintett területen életvitelszerűen tartózkodó, az alábbi fogyatékkal élő, aktív korú személyek: siketek és nagyothallók; vakok és gyengén látók; értelmi fogyatékosok; mozgásszervi fogyatékosok; autisták; halmozottan fogyatékosok.

²⁸ KSH adatok alapján

6.3. Helyzetkép a támogató szolgálatok eddigi működéséről

A Szolgálatok eddigi tevékenysége során először is felmérték a településeken élő fogyatékos emberek igényeit. Klienseik betegségi és fizikai állapotuktól függően igénylik szolgáltatásaikat, igényeik változóak. Van, aki csak szállítást kér, de sok ellátott többféle szolgáltatást igénybe szeretne venni, illetőleg már igénybe is vett.

Az előzetes felmérések alapján megállapíthatjuk, hogy ezeknek a szolgálatoknak a működésére igen nagy szükség van.

Hiába sok esetben a rendkívül sokszínű szolgáltatást nyújtó és kimagaslóan összeszedett, jól működő szolgálat, számtalan olyan helyzet adódik, hogy nem tud elég ellátottal megállapodást kötni.

Mivel a Szervezet nem profit orientált, így gazdasági tevékenységet nem folytat, továbbá egyéb bevételi forrásra sem tud szert tenni.²⁹

Ha egy kis időt rá szán az ember, akkor szembe kerül azzal a helyzettel, hogy ez a „számos” pályázat csupán 1-2 pályázatot jelent, de abban igazuk van a hivatalos szerveknek, hogy „számos” helyen megtalálhatóak, ugyanazon pályázatok.

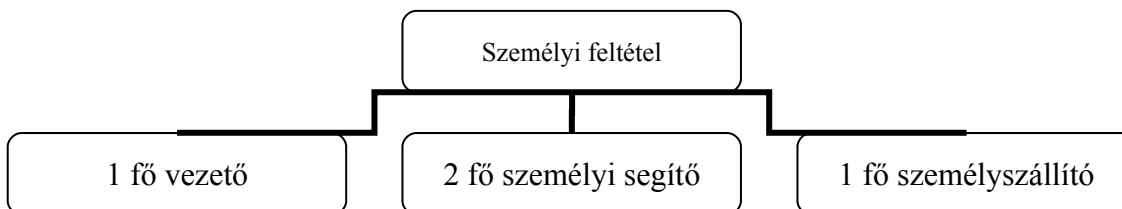
A Szolgálat működése kezdettől fogva a partnerség elvére épül. Az együttműködő partnerek között szerepelnek önkormányzatok, egészségügyi szolgáltatást nyújtó szervezetek, személyek, szociális feladatot ellátó személyek, intézmények és a fogyatékosággal élő személyek szervezeteinek képviselői.

A Támogató Szolgálat kapcsolatot tart a Munkaügyi Központ kirendeltségeivel, oktatási intézményekkel; személyes gondoskodást nyújtó ellátást illetve szakosított ellátást nyújtó intézményekkel; egészségügyi intézményekkel; gyógyászati segédeszközök gyártójával, forgalmazójával; valamint a fogyatékos személyek érdekképviseleteivel, civil szervezetekkel. Az Egyesület ezekkel az intézményekkel jó kapcsolatot alakított ki, és rendszeresen (évente legalább 1 alkalommal) tájékoztatást nyújt a tevékenységéről.

²⁹ Erre a problémára több hivatalos helyről is azt a választ kaphatjuk, hogy számos pályázati lehetőség van, amellyel élhet egy szervezet.

7. Személyi és tárgyi feltételek bemutatása

Ahhoz, hogy egy támogató szolgálat elkezdhesse működését, az alábbi személyi, tárgyi feltételeknek kell megfelelnie.

1 fő vezető, aki felsőfokú szociális alapképzéssel, szociális munkás diplomával rendelkezik, munkanélküli szakemberként kerül alkalmazásra; 2 fő személyi segítő szociális gondozó és ápoló végzettséggel,³⁰ valamint 1 fő személyszállító, aki PÁV II. vagy B kategóriás jogosítvánnyal rendelkezik.

Tárgyi feltételek

Adott egyházi illetve nem állami fenntartónak rendelkeznie kell berendezett irodával, amelyben megtalálható minden olyan tárgyi eszköz (fénymásoló, íróasztal, számítógép, telefon, fax), ami a zökkenőmentes működéshez szükséges.

A szolgálatoknak rendelkezniük kell gépjárművel, mely tekintetében problémát vet fel, hogy van olyan település, ahol a működési engedély kiadásához megkövetelik az akadálymentesített gépjármű használatát, továbbá a kliensek számára nyitva álló helyiséget is fenn kell tartaniuk. Magának az irodának is akadálymentesítettnek kell lennie, hogy adott esetben kerekesszékekkel is megközelíthető legyen.

Ezen feltétel hiányában a jegyző nem akadja ki a működési engedélyt. Ha kicsit jobban bele gondolunk a pénzügyi volumenekbe, hamar kiderül, hogy mivel egy civil szervezet önerőből kell hogy finanszírozza a gépjárműveket, szükség esetén ezeket bérelni fogják, ugyanis a normatív támogatásból nem lehet vásárolni, csak bérelni. Tehát ahhoz, hogy megkapja egy szervezet a működési engedélyt, az első időszakban „önerőből” kell előfinanszíroznia ezen összegeket.

Ezzel a problémával pedig immár eljutottunk a következő szerkezeti egység, a pénzügyi rész kérdésköréhez.

8. Költségvetési, pénzügyi gazdálkodás

³⁰ Ezeket a dolgozókat a Munkaügyi Központ által tartós munkanélküliként nyilvántartott dolgozók közül is lehet alkalmazni, ezzel is segítve a térségben élők munkához való hozzájutását

Az előző fejezetben vizsgált Egyesület 2006. évi gazdálkodásának költségvetési kereteit a 3. táblázat szemlélteti.

3. táblázat

A Támogató Szolgálat 2006. évi költségvetése³¹

Költségvetési tételek	Forint
Bevételek:	
Tagsági bevétel	16 800
Normatív állami támogatás	8 722 000
Bevételek összesen	8 738 000
Kiadások:	
Bér+járulékai	4 361 000
Bérleti díj	800 000
Eszközbekzerzés	500 000
Fejlesztés	300 000
Továbbképzés	400 000
Egyéb működési kiadások	2 377 000
Kiadások összesen	8 738 000

A költségvetés kiadási tételei között meghatározott működési költségek viszonylag jelentős tétele miatt érdemes részletezni ezen kiadások összetevőit, (melyekkel egy minden szolgálatnak számolnia kell):

- a) Telefon költségek.
- b) Ügyviteli költségek, melyeknek csak a létszámarányos része vehető figyelembe (ide tartozik minden olyan kifizetett költség, amely a támogató szolgálattal összefüggésbe hozható, pl.: bérelszámolás, könyvelés, TB-munkaügy, kisegítő munkakör stb.).
- c) Rezsiköltségek (fűtés, világítás, bérleti díj vagy saját tulajdon esetén a fenntartással összefüggő költségek pl.: közös költség, adó, stb.). A rezsiköltség esetén is a támogató szolgálatra arányított rész vehető figyelembe, amely lehet létszámarányos vagy négyzetméter alapú. Pl.: ha a támogató szolgálat nem saját tulajdonú, elkülönült irodában működik, hanem csak egy részében valamely intézménynek, abban az esetben az intézmény teljes éves költségét kell alapul venni és a négyzetméter vagy létszám arányban kell rávetíteni a támogató szolgálatra.

A személyes gondoskodást nyújtó ellátásokért az ellátást igénybe vevőnek, szülői felügyeleti joggal rendelkező törvényes képviselőnek, vagy a jogosult tartására, gondozására köteles és képes személynek személyi térítési díjat kell fizetni.

Az intézmény intézményi térítési díját a fenntartó határozza meg, évente legfeljebb két alkalommal. Az ellátásért fizetendő személyi térítési díjat a fizetésre kötelezett rendszeres havi jövedelme, valamint az intézményi térítési díj figyelembevételével állapítják meg.

³¹ A tanulmányban már korábban is vizsgált Szolgálaté.

A törvényben foglalt kivételekkel a fenntartó ingyenes ellátásban részesíti azt a jogosultat, aki jövedelemmel nem rendelkezik vagy bentlakásos intézményben él, jövedelemmel nem rendelkezik, és akinek a térítési díj alapjául szolgáló készpénz vagy ingatlan vagyona, valamint tartásra, gondozásra köteles és képes hozzátartozója nincs. A személyi térítési díj összegéről az intézmény vezetője az ellátás igénybevétele után, de legkésőbb az igénybevételtől számított 30 napon belül írásban értesíti a fizetésre kötelezettet. A személyi térítési díj nem haladhatja meg az intézményi térítési díj összegét. A személyi térítési díj összege - önkormányzati intézmény esetén - a fenntartó rendeletében foglaltak szerint csökkenthető, illetve elengedhető, ha a kötelezett jövedelmi és vagyoni viszonyai ezt indokoltá teszik. Ha az ellátott, törvényes képviselője vagy a térítési díjat megfizető személy a térítési díj összegét vitatja vagy annak csökkentését, illetve elengedését kéri, az értesítés kézhezvételétől számított nyolc napon belül a fenntartóhoz fordulhat. Ilyen esetben a fenntartó határozattal dönt a személyi térítési díj összegéről. Ha az ellátott, törvényes képviselője vagy a térítési díjat megfizető személy a térítési díj *egyházi vagy nem állami fenntartó* által megállapított összegét vitatja, a bíróságtól kérheti a térítési díj megállapítását. A bíróság jogerős határozatáig a korábban megállapított térítési díjat kell megfizetni.

A személyi térítési díj összege a megállapítás időpontjától függetlenül évente két alkalommal vizsgálható felül és változtatható meg, kivéve ha a kötelezett jövedelme olyan mértékben csökken, hogy az e törvényben meghatározott térítési díj fizetési kötelezettségének nem tud eleget tenni; illetve az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 25%-át meghaladó mértékben növekedett.

Fontos kiemelni, hogy a 2007-es költségvetési törvény a normatív támogatásokat is érintette. A támogató szolgálatok normatív támogatása közel 15 százalékkal, a közösségi ellátásoké több mint 3 százalékkal, a fogyatékos személyek bentlakásos ellátása közel 2 százalékkal, a fogyatékosok átmeneti ellátása pedig több mint 4 százalékkal csökkent. Ha ehhez hozzáadjuk az inflációt, a drasztikus ár-, adó- és járulékemeléseket, akkor máris nyilvánvaló, hogy lehetetlenné válik a karitatív szolgálatoknak a működése, vagy: túl nagy árat kell fizetni érte az ellátottaknak, illetve az ellátóknak.

Problémát jelent továbbá az is, hogy sok esetben az orvosok csak némi ellenszolgáltatásért hajlandóak kiadni a fogyatékoságot igazoló papírt, holott ez kötelességük lenne - persze kivételek mindig vannak, de ez is plusz kiadást jelent.

Újabb ellentmondást vet fel a pénzügyek terén, hogy eltérően alakul egy vidéki és egy városi támogató szolgálat helyzete, hiszen egy vidéki szolgálat szállításért jóval kevesebbet tud elkérni szállítási díjként, mint amit a városokban kérnek el, éppen ezért került a tanulmány középpontjába egy vidéki támogató szolgálat bemutatása.

Hozzá tartozik, hogy a demográfiai mutatók segítségével erre nagyon könnyen megadható a válasz. Az életszínvonal és megélhetési lehetőség jóval alacsonyabb vidéken, mint a városban.

Gondot jelent az is, hogy a Magyar Államkincstár illetékes szervei nem tartanak megfelelő kurzusokat, érte ezalatt olyan tájékoztatót, amely segítséget adna, egyfajta gyakorlati útmutatót tudna nyújtani a működő szolgálatoknak a napjainkban gyakran változó jogszabályok kavalkádjában. Kik, ha nem ők tudnák adni a leghitelesebb információkat?!

Ehhez kapcsolódik az a problémakör is, hogy míg egy önkormányzatot, egy önkormányzat által fenntartott szolgálatot jó, ha 5 évente ellenőriz az Állami Számvevőszék, addig egy civil szervezetet évente vizsgál át a Magyar Államkincstár.

Összehasonlításképpen 2 táblázattal szemléltetném, hogyan alakult a 2007. év és hogyan várható a 2008. év költségvetése.

Egy támogató szolgálat 2007. és 2008. évre vonatkozó gazdálkodási terve:³²

4. számú táblázat³³

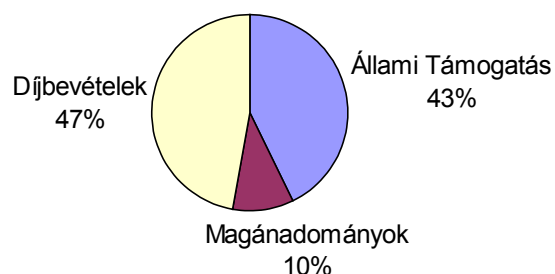
	2007. évi	2008. évi
Bevétel:	Forint:	Forint:
Tagsági bevétel	4.800	4.800
Normatív állami támogatás	8.000.000	8.000.000
Bevételek összesen	8.004.800	8.004.800
Kiadások:		
Bér+járulékai	4.860.000	5.160.000
Bérleti díj (autó+iroda)	1.600.000	1.500.000
Eszközbeszerzés	100.000	200.000
Fejlesztés	200.000	200.000
Továbbképzés	200.000	200.000
Egyéb működési kiadások	1.044.800	744.800
Kiadások összesen	8.004.800	8.004.800

A közhiedelem szerint a non-profit szektort az különbözteti meg az állami és a piaci szektortól, hogy bevételei elsősorban magánadományokból és nem állami támogatásból vagy üzleti tevékenységből származnak. A KSH csoport 7 országban készített felmérése jól mutatja a, hogy a magánadományok száma milyen csekély, s gyakorlatilag csak az állami támogatás és a díjbevételek dominálnak döntően, melyeket az egyes szolgáltatások „kvázi ellenértékeként” szednek be a szervezetek. Ezt tükrözi a következő ábra:

³² A tanulmányban már korábban is vizsgált Szolgálaté, mely a 2007. évi CLXIX. törvény 3. sz. mellékletében meghatározott előírányzott normatíva figyelembe vételével történt.

³³ Figyelembe véve a béremelkedéseket és az egyéb adóváltozásokat

A non-profit szektor bevételei források szerint (7 ország átlaga)

Forrás: Kuti Éva *Hívjuk talán nonprofitnak című tanulmánya*

9. Nemzetközi kitekintés a non-profit szervezetek állami támogatására vonatkozóan

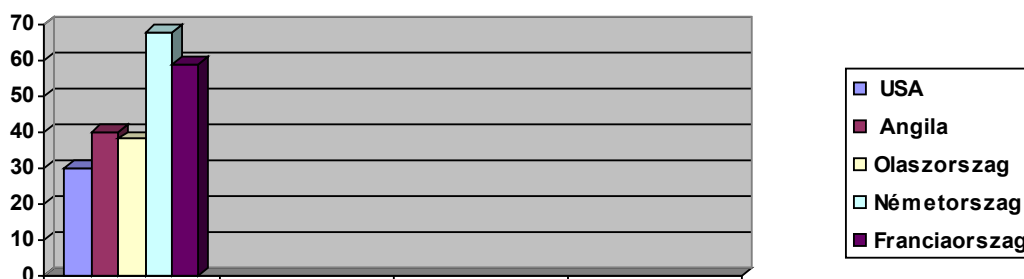
Franciaországban és Olaszországban egy újabb típusú nonprofit szektort találunk, amelyre a szociális szolgáltatások dominanciája a jellemzi. A francia nonprofit szektor kiadásainak közel 30 százalékát, az olasz nonprofit szektorban felmerült kiadásoknak körülbelül egynegyedét a szociális szolgáltatásokat nyújtó szervezetek ráfordításai teszik ki. Ebben a magas arányban Franciaország esetében olyan kiterjedt szociális ellátó hálózatok jelenléte tükröződik, mint például a Secours Catholique, a szocialista befolyás alatt álló Secours Populaire, vagy a humán szolgáltatók franciaországi szövetsége, az UNIOPSS. Ezek a szervezetek ki tudták használni azt a politikai váltást, amelyet a francia kormány a nyolcvanas évek elején hajtott végre, amikor is a korábban szoros központi ellenőrzés alatt tartott szociális ellátást a helyi önkormányzatok felelősségi körébe utalta. Hasonló irányú változások zajlanak Olaszországban is. Az IPAB-ok formálisan állami intézmények voltak ugyan, de működésüket továbbra is az egyház irányította.

Szerepük még növekedett is, amikor az 1977-es decentralizálási erőfeszítések nyomán az egészségügyi és a szociális szolgáltatások átkerültek a helyi önkormányzatok felelősségi körébe.

Mivel ezeknek a szolgáltatásoknak a biztosításához hiányzott az intézményhálózatuk, a helyi önkormányzatok növekvő mértékben támaszkodtak az IPAB-okra és más nonprofit szolgáltatókra.³⁴

Ha a vizsgált országok nonprofit szektora méreteit tekintve nagyjából összehasonlíthatónak tűnik is, belső szerkezete viszont országonként jelentősen különbözik. Ebben voltaképpen a nonprofit szervezetek egyik legfőbb erőssége mutatkozik meg; az a képességük, hogy rugalmasan alkalmazkodjanak a helyi feltételekhez és válaszoljanak a helyi szükségletekre. A következő ábra szemlélteti, hogy egyes országokban százalékos szinten hogyan alakulnak a nonprofit szervezetek állami támogatásai:

³⁴ Salamon, Lester M. - Anheier, Helmut K.: Szektor születik <http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm> letöltés ideje: 2007. november 28.

A feldolgozott irodalom alapján készült a táblázat

10. Az egyházi jogi személyek által ellátott szociális tevékenységek sajátosságai

10. 1 Az egyházi szociális tevékenység, annak állami támogatása

A jogi szabályozás egy újabb fontos állomása az 1992-ben elfogadott törvény, mely lehetővé teszi, hogy az egyházi jogi személy a központi költségvetésből címzett támogatást igényeljen arra az esetre, ha szociális szakellátási célt szolgáló, és 250 millió forint feletti beruházást valósít meg. A szociális szakellátási cél kizárólag a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló törvényben foglalt, a személyes gondoskodás keretébe tartozó szakosított ellátás lehet, úgy mint: *ápolást, gondozást nyújtó intézmény, rehabilitációs intézmény; lakóotthon; átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény illetve egyéb speciális szociális intézmény.* Törvényi kikötés viszont az, hogy csak azok az egyházi jogi személyek igényelhetnek támogatást a központi költségvetésből - a fentiekben körülírt szociális tevékenységet ellátó beruházásokra -, amelyek feljogosított szerve az állammal vagy a kormánnyal megállapodást kötött szociális feladatok ellátására, illetve ha a szerv a beruházással érintett intézmény működtetésére a feladat ellátására kötelezett helyi önkormányzattal megkötött érvényes ellátási szerződéssel rendelkezik.

10. 2. Egyházi jogi személyek szociális tevékenysége

A szociális törvény szabályozza az egyházi jogi személyek által ellátható szociális feladatok körét is, ami leginkább a személyes gondoskodást nyújtó szakosított ellátások körére korlátozódik. Ugyanezen törvény kimondja, hogy a *legalább harminc szociális intézményt működtető egyházi jogi személy, az ifjúsági, családügyi, szociális és esélyegyenlőségi miniszter előzetes véleményének kikérésével - tevékenységének összehangolására - módszertani intézményt jelölhet ki és tarthat fenn.* Amennyiben az egyházi fenntartó nem működtet legalább 30 szociális intézményt, a módszertani intézményt csak a miniszterrel kötött megállapodás alapján jelölheti ki (e rendelkezés tekintetében az egyes egyházak jogi személyiséggel rendelkező szervezeti egységeit egyházanként egy fenntartónak kell tekinteni).

Az egyházi jogi személyek alapvetően az alábbi szociális tevékenységeket vállalják fel és látják el: családsegítő szolgálatok, szenvedélybetegeket segítő és ellátó szolgálatok, idősek ellátása és gondozása, hajléktalanszállók fenntartása és a hajléktalanok gondozása és a kiszolgáltatott, kítaszított, kisebbségi helyzetben lévő személyek felkarolása. Arról, hogy az egyház által biztosított szociális ellátások tekintetében milyen ellentmondásokat, problémákat véltem felfedezni, a következő fejezetben fejtem ki.

11. Felmerülő problémák, ellentmondások a napjainkban működő rendszerben és a pénzügyi szférában

Mint a 3. táblázatból látható, egy nem állami intézmény által fenntartott támogató szolgálat 8.722.000 Ft. állami támogatást kapott 2006-ban. A részletezésből jól látható, hogy ilyen összegből is nehézkesen lehetett kijönni. Ez sajnos tovább gyűrűzött azzal, hogy a 2007. évi költségvetési törvény lecsökkentette a támogatás mértékét 8.000.000. forintra, továbbá feltételként rögzíti, hogy az a szolgáltató, illetve az a települési önkormányzat jogosult rá, aki 2006-ban is részesült a hozzájárulásban.

Aki nem részesült, az csak 50%-ra jogosult, mert új fenntartónak minősül, feltéve, ha a települési önkormányzat 10.000-nél nagyobb lakosság számú. Ez pénzügyi jogi szempontból is aggályokat vet fel, még hozzá alkotmányossági és igazságossági problémákat egyaránt. Hogy miért is? A válasz adott:

Tételezzük fel, hogy egy szolgáltató sikeresen végig ment a működést engedélyező procedúrán, majd megkapta a működési engedélyét november végén, amely alapján 2006. december 1-jétől jogszerűen megkezdhette működését. Ahhoz persze, hogy az engedélyt megkaphassa, minimum szükséges volt egy akadálymentes irodát bérelnie, a szükséges személyi és tárgyi feltételeket megteremtenie, ugyanis addig nem tudta megigényelni a normatívát, amíg nem rendelkezett működési engedéllyel. Bízván azonban abban, hogy mivel december 1-jétől neki már működési engedélye volt, tehát nem minősül 2007-ben induló szervezetnek, előfinanszírozta a szükségképpen felmerülő költségeket, majd megigényelte a 100%-os normatív támogatást. Decemberben azonban megjelent egy rendelet, mely őt új fenntartónak minősítette, függetlenül a 2006-ban már meglévő működési engedélyétől, a rendelkezést pedig a 2007. évi költségvetési törvény is tartalmazza.³⁵

Ennek értelmében csak 50%-ra jogosult, hiába volt már meg a működési engedélye decemberben. Bár a fenti összegek sem elegendőek a megfelelő szintű fenntartáshoz, joggal kérdezhető, hogy ha 8.722.000 Ft. is kevésnek bizonyult,³⁶ akkor 4.000.000 Ft. hogy lesz elegendő?

Erre is adódik válasz: a szervezetek szerződést kötnek a munkaügyi központokkal, melynek segítségével támogatott munkavállalókkal teljesítik a személyi feltételeket.

További érdekessége a pénzügyi vetületnek, hogy bár a munkavállalók a munka törvénykönyvének³⁷ hatálya alá tartoznak, mégis bérezésük a közalkalmazotti bértáblának megfelelően alakul. Ennek értelmében a közalkalmazotti jogviszonyba beleszámít többek között a szövetkezeti tagi jogviszony is - amivel kapcsolatban viszont jól tudjuk, hogy a '90-es évek környékén gyakorlatilag szinte majdnem mindenki szövetkezeti tag volt -, ezáltal emelkedik a jogviszonyban töltött évek száma, így magasabb besorolásba kerül az adott munkavállaló, tehát

³⁵ Jelenleg tudjuk már, hogy a 2008. évi költségvetési törvény is

³⁶ 2007-2008-ban ez 8.000.000 forintra csökkent

³⁷ 1992. évi XXII. tv.

a bére is magasabb kell, hogy legyen. Adott esetben tehát előállhat egy olyan helyzet, hogy egy jól képzett és sok éves gyakorlattal rendelkező munkavállalót nem tudnak alkalmazni, mert vagy nem támogatott, vagy képtelen az adott szervezet a bértáblának megfelelő keresetet biztosítani számára, hisz az állam által nyújtott alacsony keretből kell gazdálkodnia.

Jelentős problémát jelent az instabil magyar gazdasági helyzet, melyet nehéz nyomon követni, nem konzisztens, ezáltal a működés alapvető feltételeire is kiható jelentőségű változásokat eredményez.³⁸ Az eltelt időszakban létrejövő non-profit szervek jelentősen nehezebben tudnak elindulni a támogatásra vonatkozó szabályok radikális megváltoztatása miatt, mely a pályázati alapú finanszírozási rendszer bevezetésének köszönhető.

A fent feltett kérdésre nem lehet még jelen pillanatban válaszolni, ugyanis ahhoz, hogy valaki támogató szolgálatot tarthasson fenn, pályázatot kellett benyújtania 2007. január 20-áig. A kérelemhez csatolni kellett:

1. a jogerős működési engedélyt,
2. a fenntartó bírósági nyilvántartásba vételét igazoló okirat, illetve a szociális vagy gyermekjóléti és gyermekvédelmi vállalkozói engedély másolatát,
3. az ellátási szerződések másolatát, ha a fenntartó az új szolgáltatásra, illetve férőhelyre ellátási szerződést kötött,
4. a szolgáltató szakmai programját, valamint a szolgáltató működtetésének szolgáltatásonként elkészített pénzügyi-gazdálkodási tervét.

Az említett pénzügyi tervet a tanulmányban vizsgált Egyesület újonnan létrehozott támogató szolgálatának pénzügyi tervén keresztül szemléltetem a 3. sz. mellékletben.

Ez a gazdálkodási tervezet április 1-jétől működő szolgálatra vonatkozik, tehát az évi 4 millió forintos támogatás arányos számítását tartalmazza a táblázat, mivel a befogadási kérelemről a szociális és munkaügyi miniszter március 10-ig döntött határozattal.

Akinek a szolgálata befogadásra került, és januártól önerőből működtette a szolgálatot, az visszamenőleg megkapja a normatív állami támogatást, akit elutasítottak, azokat viszont jelentős anyagi veszteség éri, elég, ha csak az iroda - és autóbérleti díjakra gondolunk. Meg nem nevezett források alapján az állapítható meg, hogy 10 pályázatból 2 pályázatot fogadtak be, és az elutasítás indokaként rendelettel és törvénnyel ellentétes véleményeket fogalmaztak meg.

Ha az egyház szemszögéből vizsgálódunk, akkor feltűnik, hogy újabb ellentmondás van a „gépezetben”. Az előbbieken levezettem, hogy egy non-profit szervezet mennyi támogatást kap a működéshez. Ezzel szemben az egyházi fenntartású szolgálatok, pontosabban a szociális és gyermekvédelmi közfeladatot ellátó intézményt fenntartó egyházi jogi személy a normatív hozzájárulásokon túl az egyházak támogatásáról szóló törvény feltételei szerint kiegészítő támogatásra jogosult, melynek mértéke a 2006. évi CXXVII. törvény³⁹ által megállapított normatíva 39,8 %-a. Tehát ez nem jelent mást a szociális ellátás szempontjából, mint azt, hogy az egyházak 139, 8%-kal gazdálkodnak.

³⁸Többek között gondolván itt a 239/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet által bevezetett támogatási rendszer alapvető feltételeinek megváltoztatására.

³⁹ 2006. évi CXXVII. tv. 3. számú mellékletének 11. b) l. és 12-14. pontja.

Igaz, hogy rájuk is ugyanazok az elszámolási szabályok vonatkoznak, mint adott esetben egy egyesületre, de pénzügyi szempontból nem mindegy, mennyi pénz áll rendelkezésre. Ha még tovább visszük ezt a gondolatot, elmondhatjuk, hogy míg egy civil szervezetnek további forrásai nem igazán vannak, maximum pályázattal juthat anyagi támogatásokhoz (melyekkel természetesen szintén el kell számolnia), addig egy egyháznak további forrásai is lehetnek, érteve itt többek között a rendszerváltás óta meg- illetve visszakapott hatalmas vagyont, továbbá hogy a gazdasági élet szinte minden színterén kivételezett elbánásban részesülnek, jószerivel semmiféle adókötelezettség nem terheli őket.

Néhány magát megnevezni nem kívánó gyakorló katolikus pap elmondása szerint bárki rendelhet bárkinek misét, meghatározott összegekért. A befizetett összegekről kívánságra nyugtát állít ki a szertartást végző pap, amin feltünteteti az önálló jogi személyiséggel rendelkező illetékes egyházközség adószámát. A tájékoztatást nyújtó papok elismerték, hogy nyugtaadásra igen ritkán kerül sor.

Az így befolyt summák jelentik az úgynevezett stólapénzt: ennek kisebbik része az egyházközséget illeti, a többit pedig a pap kapja, aki részben ebből tartja fenn magát. A magyar katolikus egyház felszentelt papja nem alkalmazottja, hanem tagja az egyháznak; úgynevezett egyházi személy, aki sem személyi jövedelemadót, sem társadalombiztosítást, sem nyugdíjjárulékot nem fizet.

Adómentes az úgynevezett egyházi adó, ezt az egyházközség állapítja meg tagjai számára, összege átlagosan évi 2000-4000 forint között mozog. Az évente beszédett perselypénzek és egyházi adók összegét senki sem tudja pontosan, de becslések szerint sok százmillió, akár több milliárd forintra is rúghatnak: vagyis polgári értelemben az ellenőrizhetetlen mennyiségű pénzádományokból hatalmas jövedelme származik a magyar katolikus egyháznak.

Ám ha ellenőrizhető lenne is e hatalmas summa, nincs olyan illetékes szervezet, amely élni kívánna jogosítványával. Az Állami Számvevőszék elmondása szerint az utóbbi négy évben nem végeztek az egyháznaknál átfogó jellegű gazdálkodási vizsgálatot. Egy adóhatósági szakember szerint a magyar katolikus egyház olyan mértékű társaságiadó-kedvezményekben részesül, hogy érdemi nagyságú befizetésekre nem kényszerül. Nincsen országos adat arra, hogy a katolikus egyház keretein belül hány gazdasági társaság működik, mint ahogyan arra sem, hogy egyéni vállalkozóként hány ember áll munka jellegű kapcsolatban az egyházzal.

A magyar katolikus egyház nemcsak adókedvezmények útján kap felmérhetetlen nagyságrendű állami támogatást a magyar államtól, hanem - jogszabályok szövevényes hálózatán keresztül - közvetve is. Az egyházak kizárólag az APEH-től kapott technikai szám⁴⁰birtokában igényelhetik támogatóiktól a személyi jövedelemadó egy százalékát.⁴¹

A befolyt összeget a központi költségvetés az összes befolyt SZJA 0,9 %-áig egészíti ki a különböző egyházak javára rendelkezők számát figyelembe véve. Az egyházak támogatásának egyik technikája az adományozók adókedvezményben részesítése, ami nem más, mint *burkolt állami támogatás*.

⁴⁰ Az állampolgárok rendelkezhetnek a személyi jövedelemadójuk (SZJA) 1 %-áról az általuk megjelölt egyház javára.

⁴¹ Jelenleg 149 egyház rendelkezik technikai számmal az APEH nyilvántartása szerint.

Természetesen a mindenkori kormány megteheti, hogy a számára fontos ügyeket adókedvezménnyel támogatja, az azonban már erősen vitatható, hogy jogosan tesz-e különbséget az adózási kedvezmények szempontjából (is) az egyházak között?!

Eddig egyfajta kompenzációként is felfoghatóan, az egyházak nem pályázhattak a működést elősegítő kiegészítő támogatásra, 2007-ben azonban például az Európai Szociális Alap által kiírt pályázaton már egyházi fenntartó is indulhat.

Ezzel persze semmilyen probléma nem lenne, ha ugyanolyan pénzügyi feltételekkel rendelkezne, mint egy civil szervezet.

Nem csupán a pénzügyi helyzetük másabb, de az engedélyezési rendszerük is. Az egyházaknak *nem kell befogadást kérniük*, nem kell pályázatot írniuk a területi kiegyenlítő rendszernek megfelelően. Akár év közben is megkezdhetik egy támogató szolgálat működtetését, és hiába „új belépők” lesznek, 100%-os normatív állami támogatásban fognak részesülni

Összegzés

Az utolsó példám is az előzőekben már leírt ellentmondást támasztja alá a társadalmi igazságosság szemszögéből, hiszen elvileg azért alkották meg ezen rendeleteket, és hozták meg a költségvetési törvénybe foglaltakat, hogy kiküszöböljék és visszaszorítsák az esetleges állami pénzekkel való visszaéléseket, s a csökkentett összegekkel minimalizálják az fiktív számlázások előfordulásának gyakoriságát, lehetőségeit. Azonban ha az imént leírtakból indulunk ki, elmondhatjuk, hogy sajnos ez egy egyoldalú korlátozást jelent, méghozzá a civil szervezetek terhére. Ezek a megszorítások arra fognak vezetni, hogy a nem állami intézmények által biztosított szociális ellátások körében az „egészséges versenyszellem” meg fog szűnni, de legalábbis nagymértékben alább hagy. Bár igaz, itt kifejezetten fogyatékos személyek segítéséről van szó, de megfelelő anyagi háttér nélkül, szinte képtelenség lesz biztosítani a civil szervezetek részéről a megfelelő működési feltételeket.

Főleg úgy, hogy az elvileg működő esélyegyenlőségi rendszerben egy egyházi fenntartó egyrészt 39,8%-kal többet kap, másrészt több olyan forrásból képes finanszírozni működését, melynek mértékéről csak hozzávetőleges adatok állnak rendelkezésre, s melyekkel gyakorlatilag nem kell elszámolnia az állam felé. A pénzügyi jog szempontjából két kiemelkedő fontosságú alapelv az igazságosság és a méltányosság elve, melyeknek különösen az állami pénzekkel való gazdálkodás körében kell érvényre jutnia. Ezen pénzügyi jogi elvek aspektusából azonban az újonnan bevezetett, támogató szolgálatokra vonatkozó rendelkezések ellentmondásosak, vitathatók.

Személyes tapasztalataim és a kutatásaim alapján összességében elmondható, hogy sok olyan támadható pont és "kiskapu" tátong a rendszerben, amely csak nagyon sok és szigorúan szabályozott háttérintézkedéssel lenne megoldható, ami azonban még nem kilátástalan, hiszen az egész rendszer csak 2003 óta létezik ebben a formában.

Felhasznált források jegyzéke

Jogszabályok

- A fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény
- A hatályos költségvetési törvény (2006. évi CXXVII. törvény)
- A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény. A megszerzett adatokat harmadik fél részére csak az ügyfél engedélyével, illetve írásos felhatalmazására adjuk ki. Munka során betartják a szociális munka etikai kódexének előírásait.
- A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmény és a falugondnoki szolgálat működésének engedélyezéséről szóló 188/1999. (XII. 16.) kormányrendelet és módosítása
- A szociális igazgatásról és ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (és azok módosításai)
- 239/2006. (XI. 30.) Korm. rendelet a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatások 2007. évi irányított területi kiegyenlítési rendszeréről
- 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről
- 6/2003. (II. 26.) ESZCSM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000. (I. 7.) SZCSM rendelet módosításáról
- Polgári törvénykönyvről, 1959. évi IV. törvény

Internetes oldalak

- http://www.tamogatoszolgalat.hu/orszagos_lista.html letöltés ideje: 2007. március 25.
- <http://www.szmm.gov.hu/download.php?ctag=download&docID=14294> letöltés ideje: 2007. április 8.
- <http://www.vallaskritika.lap.hu> letöltés ideje: 2007. február 19.
- http://www.europa.eu.int/constitution/hu/ftocp10_hu.htm letöltés ideje: 2007. május 10.
- <http://www.pm.gov.hu> letöltés ideje: 2007. március 25.
- <http://www.ksh.hu> letöltés ideje: 2007. június 15.
- <http://www.magyarország.hu/allampolgar/ugyek/csalad/vallas/egyhaztam20060627> letöltés ideje: 2007. február 19.

Továbbá informális módon szerzett információk, interjúk, személyes tapasztalatok

- A gyakorlatban felmerülő problémákról és a várható változásokról az Együtt az úton közhasznú egyesület vezetőjével, Kovács Lajosnéval folytatott beszélgetésem

- Interjú készítése a Megoldás közhasznú egyesület vezetőjével, Maximovits Györgynével, aki több támogató szolgálatot is működtet, valamint Kistérséggel is szerződéses viszonyban áll.
- Az egyházi szemszögből való megvilágításban nagy segítséget jelentett, hogy egy Debrecenben működő Szolgálat mindennapjaiba betekintést nyerhettem, továbbá informális úton számos elvi probléma felvetéséről beszélhettem különböző helyszíneken (Kisvárd, Nyíregyháza, Debrecen) egyházi személyekkel.
- A Magyar Államkincstár ellenőrzési mechanizmusáról helyszíni tanulmányt készítettem. (Nyíregyházán)
- A költségvetési rész tekintetében a támogató szolgálatoknak könyvelést vezető könyvellőkkel is konzultáltam.

Felhasznált tanulmányok, folyóiratok

- **Balázs István:** A XXI. századi közigazgatásnak a kihívásai. Magyar Közlöny, 2000. 7. szám. 385-390. old
- **Bekényi József:** A helyi önkormányzatok többcélú kistérségi társulásáról. Magyar Közlöny, 2005. LV. évf. 11. szám, 660-665.old
- **Horváth M. Tamás:** A szabályozó hatóság típusú közigazgatási szervek szabályozási koncepciója. Magyar Közigazgatás 2004. LIV. évf. 7 szám, 403-407.old
- **Nonprofit kutatócsoport (tanulmányok)**
<http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2008. január 2.
- **Balogh Bence-Mészáros Geyza-Sebestény István:** Módszer és gyakorlat.

A nonprofit statisztika 10 éve 1992-2002 <http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>
letöltés ideje: 2008. január 3.

- **Harsányi László:** A nonprofit szektor szabályozásának vitás kérdései
<http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm> letöltés ideje: 2007. december 5.
- **Kuti Éva - Marschall Miklós:** (szerk.): A harmadik szektor - tanulmányok
<http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2007. december 22.
- **Kuti Éva:** Hívjuk talán nonprofitnak <http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>,
letöltés ideje: 2007. december 28.
- **Kuti Éva** (szerk.): Nonprofit szektor Magyarországon
<http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2007. december 18.
- **Kuti Éva:** Vállalati adományok, nonprofit szervezeteknek nyújtott vállalati támogatások - kutatási zárójelentés, <http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2007. november 12.
- Mit érdemes tudni a kormányzati szakembereknek a nonprofit kutatásokról?
<http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2007. október 17.

- **Salamon, Lester M. - Anheier, Helmut K.:** Szektor születik
<http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2007. november 28.
- **Salamon, Lester M. - Anheier, Helmut K.:** Szektor születik II.
<http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2007. november 28.
- **Széman Zsuzsa - Harsányi László:** Social Quartet (angol nyelven)
<http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2008. január 5.
- **Beke Szilvia:** Civil szervezetek jellemzői a Dél - Alföldön
<http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2007. december 23.
- **Kuti Éva - Marschall Miklós:** A nonprofit szektor fogalma - Egy definíciós vita, és ami mögötte van
<http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2008. január 2.
- **Sebestény István:** Civil dilemmák - Kihívások és alternatívák a civil szektorban
<http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2007. december 20.
- **Kuti Éva - Czike Klára:** Citizens' donations and voluntary activities
Flash report on the findings of the 2004 survey
<http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2008. január 4.
- **Peisser-Puli Edit:** Az ellátási szerződés szociálpolitikai és jogi közgazdaságtani értelmezése-elmélet versus gyakorlat. Magyar Közigazgatás, 2006. LVI. évf. 9.szám
562-568.old
- **Zám Mária:** Civilbarát önkormányzatok - Partnerség és együttműködés az önkormányzatok és a civil szektor között
<http://www.nonprofitkutatas.hu/letoltheto.htm>, letöltés ideje: 2007. október 20.
- **Zsufa István:** A közigazgatási szervek irányítása és felügyelete.

Magyar Közigazgatás 2004/7. szám, 408-417.old

Felhasznált irodalom

- **Balázs István:** Közvetett közigazgatás és az autonóm struktúrák lehetséges alkalmazási területei a magyar közigazgatásban. Közigazgatás, dereguláció, közszolgálat, 1994. Bp., 7-31. oldal
- **Berényi Sándor:** Az Európai közigazgatási rendszerek intézményei; Autonómiák, Önkormányzatok. Rejtjel Kiadó, 2003. Bp. 243.old
- **Fazekas János:** A szabályozó hatóságok jogállásának alapkérdéseiről. 124-154.old
- **Fogarasi József- Ivancsics Imre- Kiss László:** A helyi önkormányzatok. Unió Lap és Könyvkiadó Kereskedelmi Kft. 2004. Bp. 57-90.old
- **Horváth M. Tamás:** A szabályozó hatóság típusú szervek szabályozási koncepciója. MKI, 2003, kézirat
- **Horváth M. Tamás:** Helyi közszolgáltatások szervezése. Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2002
- **Lomnici Zoltán:** Közhasznú szervezetekről szóló bírói gyakorlat. HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó Kft. 2003. Bp. 21-80.old, 90-99.old
- **Lomnici Zoltán:** Egyesületek. HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó Kft. 2006. Bp. 369-403.old
- **Lőrincz Lajos:** Összehasonlítás a közigazgatás kutatásában. MTA, Budapest, 2000. 1-13.oldal
- **Mészáros József-Mátyási Sándor- Schreiber László:** Az újragondolt közigazgatás. BME Szociológiai és Kommunikációs Tanszék, 2002. Bp.
- **OECD Közszektor, az OECD tagországok közigazgatásának a jellege.** Magyar Közigazgatási Intézet, Budapest, 1993, 142, 154, 200, 338.old.
- **Torma András:** Európai közigazgatási régiók, önkormányzatok. Virtuóz Kiadó, 2001. Bp. 197-236.old